

Ποινικές υποθέσεις στα ΜΜΕ: Η έκθεση για την Ελλάδα

Σύνοψη νόμων/νομικού πλαισίου/δεοντολογίας

Στο Ελληνικό σκέλος της πανευρωπαϊκής έρευνας σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της κάθε χώρας προσεγγίζουν υποθέσεις που συνδέονται με ποινικά ζητήματα θα εξεταστούν κατά σειρά πρώτα η ελληνική νομοθεσία, η οποία καθορίζει το πλαίσιο λειτουργίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης αλλά και τις υποχρεώσεις των δικαστηρίων για την κάλυψη των υποθέσεων, καθώς επίσης και η δημοσιογραφική δεοντολογία η οποία σε κάποιο βαθμό δεσμεύει μέσα και δημοσιογράφους για τη μορφή και το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται συνοπτικά το ελληνικό τοπίο των μέσων ενημέρωσης, οι παθογένειες που αυτό αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, ενώ παρουσιάζονται και τα μέσα από τα οποία έγινε η επιλογή των δημοσιευμάτων που κωδικοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Στο τελευταίο σκέλος παρουσιάζεται το αποτέλεσμα της ερευνητικής διαδικασίας, καθώς επίσης και τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτήν. Στη σύνταξη της αναφοράς συμμετείχαν ο Βασίλης Βασιλόπουλος, ο οποίος και η συγκέντρωση το νομοθετικό και δεοντολογικό πλαίσιο, κατέγραψε το ενημερωτικό τοπίο στην Ελλάδα, ενώ ο Τάσος Οικονόμου συνέγραψε το τελευταίο σκέλος το οποίο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της διαδικασίας αξιολόγησης των δημοσιευμάτων. Τη διαδικασία συλλογής και αξιολόγησης των δημοσιευμάτων υλοποίησαν οι Τάσος Οικονόμου και Μαριάννα Πλωμαρίτη

1. Νομικό πλαίσιο

Στη φάση της προδικασίας ισχύει η αρχή της μυστικότητας (αρθρ.241ΚΠΔ) και το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου (αρθρ.6 παρ.2 Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. «Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του»). Κατά συνέπεια, επιβάλλεται ο σεβασμός της προσωπικότητας του κατηγορουμένου και απαγορεύεται η δημοσίευση του ονόματος, της εικόνας ή στοιχείων της ιδιωτικής ζωής του.

Στην φάση της κύριας διαδικασίας ή της επ' ακροατηρίου συζήτησης ισχύει η αρχή της δημοσιότητας (αρθρ.93 παρ.2 Συντάγματος, αρθρ.329 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας). Ειδικά στην περίπτωση σοβαρών εγκλημάτων η πληροφόρηση του κοινού προέχει του συμφέροντος του δράστη. Ωστόσο, το αρθρ.93 παρ.2 Σ προβλέπει την δυνατότητα διεξαγωγής της δίκης «κεκλεισμένων των θυρών», αν το δικαστήριο κρίνει με απόφασή του ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει συμφέρον να πληροφορηθούν οι τρίτοι γεγονότα που δεν συνδέονται με το έγκλημα.

Φάση της απαγγελίας της δικαστικής απόφασης

Στην φάση της απαγγελίας της δικαστικής απόφασης το αρθρ.93 παρ.3 Σ δίνει το προβάδισμα στο συμφέρον της ολότητας για πληροφόρηση. Και εδώ όμως, η αναφορά στην προσωπικότητα του δράστη πρέπει να γίνεται μόνο στον βαθμό που συνδέεται και φωτίζει το έγκλημα.

Στάδιο μετά την έκτιση της ποινής

Από κάποιο χρονικό σημείο και έπειτα το έγκλημα παύει να έχει σημασία για την κοινή γνώμη. Ο καθορισμός αυτού του χρονικού σημείου είναι δύσκολος και είναι συνάρτηση της σοβαρότητας του εγκλήματος και του δικαιώματος του δράστη για επανένταξη.

Τεκμήριο της αθωότητας και η αρχή της δίκαιης δίκης

Σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, την απαγόρευση δημοσιοποίησης στοιχείων της ποινικής διαδικασίας- συσχετισμός με την αρχή της δίκαιης δίκης και την ελευθερία της έκφρασης, του Τύπου και της πληροφόρησης. (Σύμφωνα με την απόφ. ΑΓ1 1380/2005 (και την ΣΤΕ 1386/2004), το τεκμήριο αθωότητας αφορά και στο χρόνο της προκαταρκτικής εξέτασης.)

Τεκμήριο αθωότητας - Αρχή της δίκαιης δίκης

Σύμφωνα με το άρθρο 11 8 1 του Π.Δ. 77/2003 η αρχή ότι ο κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος μέχρι την αμετάκλητη καταδίκη του γίνεται σεβαστή και συνεπώς δεν προεξοφλείται το αποτέλεσμα της δίκης ούτε οι κατηγορούμενοι αναφέρονται, άμεσα ή έμμεσα, ως ένοχοι. Ο φερόμενος ως δράστης δεν πρέπει να αναφέρεται με απαξιωτικούς για το πρόσωπο του χαρακτηρισμούς, ούτε γίνεται αναφορά σε αυτόν με μοναδικό προσδιορισμό την εθνοτική του καταγωγή ή το θρήσκευμα του.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 8 2 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974) παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται και το άρθρο 14 8 2 του Ν. 2462/1997 που επικυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, κατά το οποίο κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα τεκμαίρεται ότι είναι αθώο εωσότου η ενοχή του αποδειχθεί σύμφωνα με το νόμο.

Το άρθρο 48 8 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ) ορίζει ότι κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με το νόμο.

Το άρθρο 3 8 2 εδ. α' του Ν. 4173/2013(όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/2015-ΦΕΚ Α 44/29.4.2015 για την ΕΡΤ) αναφέρει ότι οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ Α.Ε. καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της διέπονται, από το σεβασμό στην ιδιωτικότητα του ατόμου και την αρχή του τεκμηρίου της αθωότητας των πολιτών.

Επικουρικά, λαμβάνεται υπόψη το άρθρο 8 8 2 του Ν. 3090/2002 που ορίζει ότι η μετάδοση από την τηλεόραση ή η κινηματογράφηση ή μαγνητοσκόπηση ή φωτογράφιση των προσώπων που οδηγούνται ενώπιον των δικαστικών ή εισαγγελικών ή αστυνομικών και λοιπών αρχών απαγορεύεται.

Η τήρηση των δικονομικών εγγυήσεων και ο όλος τρόπος διεξαγωγής ενός δικαστικού αγώνα στο ποινικό δικονομικό δίκαιο αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις της αρχής της δίκαιης δίκης η οποία διασφαλίζεται μέσω του άρθρου 6 8 1 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974)που ορίζει ότι «παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεση του δικαστεί δίκαιως...υπό ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος...το οποίον θα αποφασίσει είτε...επί του βάσιμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως...».

Στο άρθρο 14 και 1 εδ. β' του Ν. 2462/1997 που επικυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, ορίζεται ότι κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα η υπόθεση του να δικαστεί δίκαια και δημόσια από αρμόδιο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει συσταθεί με νόμο, το οποίο θα αποφασίσει για το βάσιμο κάθε κατηγορίας σχετικά με ποινικό αδίκημα...

Επίσης κατά το άρθρο 47 εδ. β' του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεση του δίκαια, δημόσια και εντός ευλόγου προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.

Μυστικότητα της ποινικής προδικασίας

Κατά το άρθρο 11 8 6 του Π.Δ. 77/2003 δεν δημοσιοποιούνται έγγραφα ή άλλα στοιχεία που γίνονται γνωστά στις αρμόδιες αρχές κατά τα στάδια της προκαταρκτικής εξέτασης, της έκτακτης προανάκρισης και γενικότερα της ποινικής προδικασίας

Υπενθυμίζεται το άρθρο 241 εδ. α' του Κ.Π.Δ. σύμφωνα με το οποίο η ανάκριση γίνεται πάντοτε εγγράφως και χωρίς δημοσιότητα

Μνημονεύεται επίσης η γνωμοδότηση 7/1994 του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών που αναφέρει ότι «...η μυστικότητα της προδικασίας δικαιολογείται από την ανάγκη συγκεντρώσεως αποδεικτικών μέσων και στοιχείων εν γένει προς βεβαίωση και διαλεύκανση του τελεσθέντος εγκλήματος και ανακάλυψη του δράστη...με βασικό και κύριο μέλημα την αναζήτηση και ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας και τη βεβαίωση εξ επαγγέλματος όχι μόνο της ενοχής του φερόμενου ως δράστη-κατηγορουμένου, αλλά και της αθωότητας αυτού...Δεν πρέπει να παραβλέπεται η πάγια αρχή ότι μια ποινική διαδικασία εκτυλίσσεται υπό τον έλεγχο της δημοσιότητας", οπωσδήποτε όμως όχι "για τη δημοσιότητα"...».

Ελευθερία της έκφρασης και του Τύπου-δικαίωμα στην πληροφόρηση

Κατά το άρθρο 14 και 1 του Συντάγματος καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους, ενώ η 2 εδ. α' αναφέρει ότι ο τύπος είναι ελεύθερος.

Στο άρθρο 5" s 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας των δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

Κατά το άρθρο 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ) κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Η Σύμβαση της Ρώμης περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου-ΕΣΔΑ) που αποτελεί εσωτερικό δίκαιο διότι κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974, αναφέρει στο άρθρο 108 1 ότι παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 8 2 του Π.Δ. 77/2003 ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης και, στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, έχει το δικαίωμα να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει την ενημέρωση της κοινής γνώμης.

Επικουρικά λαμβάνεται υπόψη η Πολιτική Διακήρυξη της 7/8.11.2013 του Συμβουλίου της Ευρώπης(Διάσκεψη των αρμόδιων Υπουργών για τα Μέσα και την Κοινωνία της

Πληροφορίας) για την ελευθερία της έκφρασης και τη Δημοκρατία στην ψηφιακή εποχή, η οποία στο σημείο 1 εδ. α' ορίζει ότι το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, στη διατήρηση της γνώμης, στη λήψη και τη μεταβίβαση πληροφοριών και ιδεών, όπως καθορίζονται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και οι συνέπειες τους στην ελευθερία των Μέσων, αποτελούν θεμελιώδη προαπαιτούμενα για μια πλουραλιστική δημοκρατία.

Επίσης επικουρικά, σύμφωνα με το άρθρο 1 περ. α' των Αρχών Δεοντολογίας του Δημοσιογραφικού επαγγέλματος(Απόφαση Γεν. Συνέλευσης ΕΣΗΕΑ της 20.5.1998) το δικαίωμα του ανθρώπου και του πολίτη να πληροφορεί και να πληροφορείται ελεύθερα είναι αναφαίρετο...Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει να θεωρεί πρώτιστο καθήκον του προς την κοινωνία και τον εαυτό του τη δημοσιοποίηση όλης της αλήθειας.

Τηλεοπτική κάλυψη δίκης

Είναι στην αρμοδιότητα των Δικαστηρίων να αποφασίζουν κατά περίπτωση την αποσπασματική κάλυψη της δίκης με κάμερα από τα ΜΜΕ αλλά ο γενικός κανόνας είναι 'ότι απαγορεύεται, όπως απαγορεύεται και η φωτογράφιση και ηχογράφιση κατά την ακροαματική διαδικασία. Συχνά πάντως το υλικό της προδικασίας διαρρέει στα ΜΜΕ από πηγές μέσα στις διωκτικές αρχές ή από τους συνηγόρους κατηγορίας - υπεράσπισης εάν αυτό θεωρείται από τους ίδιους ευνοϊκό για το χειρισμό της υπόθεσης. Συχνά τα μμε επιδιώκουν να προβάλλουν εικόνες από κατηγορούμενους στο δικαστήριο εάν πρόκειται για συγκλονιστικές υποθέσεις εγκλήματος, είτε οικονομικού, είτε κατά ζωής, ενώ το σημαντικότερο κίνητρο για προβολή εικόνων από τα μμε υπάρχει στις περιπτώσεις δικών για διαφθορά, κάτι το οποίο στην σύγχρονη εποχή της κρίσης στην Ελλάδα είναι στην ημερήσια ατζέντα της επικαιρότητας.

Σε περιπτώσεις που δεν είναι προφανές το δημόσιο συμφέρον και η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού, είναι σύνηθες οι κατηγορούμενοι να ασκούν προσφυγές κατά των μμε και των ίδιων των δημοσιογράφων με βάση τον νόμο 2328/95.

Αυτό έχει συμβεί με πολιτικούς που κατηγορήσαν ΜΜΕ και δημοσιογράφους για συκοφαντική δυσφήμιση επί δημοσιευμάτων που τους έφεραν εμπλεκόμενους σε υποθέσεις διαφθοράς. Έχουν επίσης καταγραφεί περιπτώσεις όπου γνωστοί επιχειρηματίες και ισχυρά πρόσωπα αξίωσαν αγωγές αποζημίωσης κατά δημοσιογράφων.

Στις περιπτώσεις αυτές οι δημοσιογράφοι οδηγούνται σε δίκη εντός 24 ωρών με βάση το αυτόφωρο αφού κατατεθεί μήνυση κατά του δημοσιογράφου. Τότε ενεργοποιείται αυτόματα η αυτόφωρη διαδικασία.

Αν ο μηνυτής περιμένει ένα 48ωρο για τη μήνυση τότε δεν υπάρχει αυτόφωρο για τον δημοσιογράφο. Οπότε είναι στη διάθεση του μηνυτή πως θα το χειριστεί.

Ο βασικός νόμος 2328/1995 που αποκαλείται "τυποκτόνος", με τις αγωγές εξοντωτικών ποσών κατά δημοσιογράφων ισχύει, αλλά με μεταγενέστερο νόμο από άλλη κυβέρνηση δεν μπορεί ο καθένας να ζητάει όσα εκατομμύρια ευρώ θέλει αλλά το ποσό είναι συνυφασμένο με το μισθό του δημοσιογράφου και την οικονομική κατάσταση του ΜΜΕ στο οποίο εργάζεται. Ο παλαιότερος νόμος αναφερόταν σε διοικητικές ποινές έως 150 χιλ ευρώ και σε δυνατότητα αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας του ΜΜΕ. Με αυτή ως βασική νομοθεσία, έχουν γίνει δεκάδες προσφυγές κατά δημοσιογράφων και ΜΜΕ από υπόδικους (κυρίως δημόσια πρόσωπα) για φοροδιαφυγή και διαφθορά. Οι ποινές παραμένουν υψηλές σε ότι αφορά το οικονομικό βάρος, αλλά δεν εφαρμόζονται οι προβλέψεις για άρση της άδειας λειτουργίας των ΜΜΕ που τελεσίδικα διαπιστώθηκε ότι με τα δημοσιεύματά τους, έβλαψαν χωρίς στοιχεία τους ενάγοντες. Ωστόσο έχουν εφαρμοστεί πολλές φορές οι διατάξεις του αυτοφώρου και έχουν συληφθεί δημοσιογράφοι και διευθυντές Μέσων και οδηγήθηκαν στον εισαγγελέα για απαγγελία κατηγοριών και στη συνέχεια τέθηκαν υπό κράτηση στη φυλακή έως τη δίκη τους σε 48 ώρες.

Σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, την απαγόρευση δημοσιοποίησης στοιχείων της ποινικής προδικασίας- συσχετισμός με την αρχή της δίκαιης δίκης και την ελευθερία της έκφρασης, του Τύπου και της πληροφόρησης

Τεκμήριο αθωότητας - Αρχή της δίκαιης δίκης

Σύμφωνα με το *άρθρο 11 § 1 του Π.Λ. 77/2003* η αρχή ότι ο κατηγορούμενος^[1] τεκμαίρεται αθώος μέχρι την αμετάκλητη καταδίκη του γίνεται

σεβαστή και συνεπώς δεν προεξοφλείται το αποτέλεσμα της δίκης ούτε οι κατηγορούμενοι αναφέρονται, άμεσα ή έμμεσα, ως ένοχοι. Ο φερόμενος ως δράστης δεν πρέπει να αναφέρεται με απαξιωτικούς για το πρόσωπο του χαρακτηρισμούς, ούτε γίνεται αναφορά σε αυτόν με μοναδικό προσδιορισμό την εθνοτική του καταγωγή ή το θρήσκευμα του.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 § 2 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974) παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται και το άρθρο 14 § 2 τον Ν. 2462/1997 που επικυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, κατά το οποίο κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα τεκμαίρεται ότι είναι αθώο εωσότου η ενοχή του αποδειχθεί σύμφωνα με το νόμο.

Το άρθρο 48 § 1 τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης(πο\) έχει νομική ισχύ επί τη βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ) ορίζει ότι κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με το νόμο.

Το άρθρο 3 § 2 εδ. α' του Ν. 4173/2013(όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/2015-ΦΕΚ Α 44/29.4.2015 για την ΕΡΤ) αναφέρει ότι οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ Α.Ε. καθώς και το περιεχόμενο των διαδικτυακών ιστοτόπων της διέπονται, από το σεβασμό στην ιδιωτικότητα του ατόμου και την αρχή του τεκμηρίου της αθωότητας των πολιτών.

Επικουρικά, λαμβάνεται υπόψη το άρθρο 8 § 2 του Ν. 3090/2002 που ορίζει ότι η μετάδοση από την τηλεόραση ή η κινηματογράφηση ή μαγνητοσκόπηση ή φωτογράφιση των προσώπων που οδηγούνται ενώπιον των δικαστικών ή εισαγγελικών ή αστυνομικών και λοιπών αρχών απαγορεύεται.

Η τήρηση των δικονομικών εγγυήσεων και ο όλος τρόπος διεξαγωγής ενός δικαστικού αγώνα στο ποινικό δικονομικό δίκαιο αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις της αρχής της δίκαιης δίκης η οποία διασφαλίζεται μέσω του άρθρου 6 § 1 της ΕΣΔΑ (Ν.Δ. 53/1974)που ορίζει ότι «παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεση του δικασθῆ δίκαιως.. υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος...το οποίον θα αποφασίσει είτε...επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως...».

Στο άρθρο 14 § 1 εδ. β' του Ν. 2462/1997 που επικυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, ορίζεται ότι κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα η υπόθεση του να δικαστεί δίκαια και δημόσια από αρμόδιο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει συσταθεί με νόμο, το οποίο θα αποφασίσει για το βάσιμο κάθε κατηγορίας σχετικά με ποινικό αδίκημα...

Επίσης κατά το άρθρο 47 εδ. β' του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεση του δίκαια, δημόσια και εντός ευλόγου προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.

Μυστικότητα της ποινικής προδικασίας

Κατά το άρθρο 11 § 6 του Π.Δ. 77/2003 δεν δημοσιοποιούνται έγγραφα ή άλλα στοιχεία που γίνονται γνωστά στις αρμόδιες αρχές κατά τα στάδια της προκαταρκτικής εξέτασης, της έκτακτης προανάκρισης και γενικότερα της ποινικής προδικασίας

Υπενθυμίζεται το άρθρο 241 εδ. α' τον Κ.Π.Α, σύμφωνα με το οποίο η ανάκριση γίνεται πάντοτε εγγράφως και χωρίς δημοσιότητα

Μνημονεύεται επίσης η γνωμοδότηση 7/1994 τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών που αναφέρει ότι «...η μυστικότητα της προδικασίας δικαιολογείται από την ανάγκη συγκεντρώσεως αποδεικτικών μέσων και στοιχείων εν γένει προς βεβαίωση και διαλεύκανση του τελεσθέντος εγκλήματος και ανακάλυψη του δράστη...με βασικό και κύριο μέλημα την αναζήτηση και ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας και τη βεβαίωση εξ επαγγέλματος όχι μόνο της ενοχής του φερομένου ως δράστη-κατηγορουμένου, αλλά και της αθωότητας αυτού...Δεν πρέπει να παραβλέπεται η πάγια αρχή ότι μια ποινική διαδικασία εκτυλίσσεται "υπό τον έλεγχο της δημοσιότητας", οπωσδήποτε όμως όχι "για τη δημοσιότητα"....».

Λαμβάνεται υπόψη η απόφαση των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων Δικαιωμάτων τον Ανθρώπου (Tourancheau et July c. France - requete no 53886/00- Strasbourg 24.11.2005) σύμφωνα με την οποία γαλλική εφημερίδα που αναδημοσίευσε αποσπάσματα της κατάθεσης ύποπτης κοπέλας(για το φόνο ανήλικου κοριτσιού) στην αστυνομία και τον ανακριτή, διώχθηκε για δημοσιοποίηση στοιχείων της ποινικής προδικασίας. Ο αρθρογράφος και ο εκδότης καταδικάστηκαν για δημοσιοποίηση στοιχείων της ποινικής προδικασίας πριν τη δικαστική εκδίκαση της υπόθεσης. Οι καταδικασθέντες όφειλαν λόγω της ιδιότητάς τους να έχουν πλήρη γνώση της ύπαρξης αυτής της απαγόρευσης και σε κάθε περίπτωση θα μπορούσαν να συμβουλευθούν ειδικούς νομικούς. Στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι στόχος της απαγόρευσης ήταν να προστατέψει τα δικαιώματα των τρίτων και να περιφρουρήσει το κύρος και την αμεροληψία της δικαιοσύνης. Ενώ η ανακριτική διαδικασία δεν είχε καταλήξει ακόμα σε κανένα οριστικό πόρισμα ως προς την ενοχή οποιουδήποτε από τους υπόπτους για το έγκλημα, το άρθρο προέβλεπε εκδοχή γεγονότων που αποδυνάμωναν τη θέση της προφυλακισμένης κοπέλας: ούτω, το άρθρο συνεπαγόταν κινδύνους για την προστασία της υπόληψης και των δικαιωμάτων των υπόπτων, ενώ μπορούσε να επηρεάσει την κρίση των ενόρκων υπονομεύοντας με τον τρόπο αυτό την αντικειμενικότητα του δικαστηρίου. Συνεπώς, η απαγόρευση δημοσιοποίησης στοιχείων της ποινικής προδικασίας πριν από την ακροαματική διαδικασία μπορεί να υπερισχύει του δημοσιογραφικού δικαιώματος πληροφόρησης της κοινής γνώμης.

Ελευθερία της έκφρασης και του Τύπου-δικαίωμα στην πληροφόρηση

Κατά το άρθρο 14 § 1 τον Συντάγματος καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους, ενώ ρ'§ 2 εδ. α' αναφέρει ότι ο τύπος είναι ελεύθερος.

Στο άρθρο 5^α § 1 τον Συντάγματος ορίζεται ότι καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας των δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

Κατά το άρθρο 11 τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης(που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, αρ. 6 της ΣΕΕ) κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και

αδιακρίτως συνόρων. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Η Σύμβαση της Ρώμης περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου-ΕΓΛ,4) που αποτελεί εσωτερικό δίκαιο διότι κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974, αναφέρει στο άρθρο 10 § 1 ότι παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν κωλύει τα κράτη από του να υποβάλει τις επιχειρήσεις ραδιοφωνίας κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 § 2 τον Π.Δ. 77/2003 ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της έκφρασης και, στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, έχει το δικαίωμα να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει την ενημέρωση της κοινής γνώμης.

Επικουρικά λαμβάνεται υπόψη η Πολιτική Διακήρυξη της 7/8.11.2013 του Συμβουλίου της Ευρώπης (Αιό.<3κε\|ιτ\ των αρμόδιων Υπουργών για τα Μέσα και την Κοινωνία της Πληροφορίας) για την ελευθερία της έκφρασης και τη Δημοκρατία στην ψηφιακή εποχή, η οποία στο σημείο 1 εδ. α' ορίζει ότι το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, στη διατήρηση της γνώμης, στη λήψη και τη μεταβίβαση πληροφοριών και ιδεών, όπως καθορίζονται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και οι συνέπειες τους στην ελευθερία των Μέσων, αποτελούν θεμελιώδη προαπαιτούμενα για μια πλουραλιστική δημοκρατία.

Επίσης επικουρικά, σύμφωνα με το άρθρο 1 περ. α' των Αρχών Δεοντολογίας του Δημοσιογραφικού επαγγέλματος (Απόφαση Γεν. Συνέλευσης ΕΣΗΕΑ της 20.5.1998) το δικαίωμα του ανθρώπου και του πολίτη να πληροφορεί και να πληροφορείται ελεύθερα είναι αναφαίρετο...Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει να θεωρεί πρώτιστο καθήκον του προς την κοινωνία και τον εαυτό του τη δημοσιοποίηση όλης της αλήθειας.

Σύνοψη Κώδικα Δεοντολογίας

Ο Κώδικας δεοντολογίας της ΕΣΗΕΑ (Ένωση Συντακτών ημερησίων εφημερίδα Αθήνας) είναι κοινώς αποδεκτός από όλους τους δημοσιογράφους της χώρας αλλά και όσοι συμμετέχουν στη βιομηχανία της ενημέρωσης. Είναι επίσης αποδεκτός από ρυθμιστικές αρχές όπως το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, καθώς επίσης και από τις αρχές ασφαλείας οι οποίες σύμφωνα με αυτόν οφείλουν να δώσουν πρόσβαση πληροφορίας στους δημοσιογράφους έτσι ώστε να επιτελέσουν το κοινωνικό τους καθήκον.

Παράλληλα έχει θεσπιστεί ένας κώδικας αυτορρύθμισης των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης και τον οποίον οφείλουν να ακολουθούν και να εφαρμόζουν τα μέλη της Ένωσης εκδοτών διαδικτύου (ΕΝΕΔ). Σε αυτόν έχουν ενσωματωθεί οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και παρέχονται εκτενείς οδηγίες για ζητήματα όπως είναι αυτή της προστασίας των παιδιών, των προσωπικών δεδομένων, αλλά και το πώς πρέπει να καλύπτονται ενημερωτικά οι ποινικές υποθέσεις.

Εντούτοις η ύπαρξη κώδικας δεοντολογίας αλλά και Νομικού πλαισίου δεν αποτελεί εχέγγυο ότι αυτά τηρούνται από τα μέσα ενημέρωσης με εξαίρεση μόνο τη δημόσια ραδιοφωνία και τηλεόραση, καθώς επίσης και τα ψηφιακά της μέσα.

Τα μέσα ενημέρωσης στην Ελλάδα - Μία συνοπτική εικόνα

Η βιομηχανία των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα χτυπήθηκε με ισχυρό τρόπο κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Σχεδόν από την είσοδο στη νέα χιλιετία οι εφημερίδες ξεκίνησαν να έχουν διαρκείς οικονομικές απώλειες από τα ψηφιακά μέσα και μόνο η τηλεόραση εκείνη την εποχή επιδείκνυε αντοχή. Από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων και μετά ξεκίνησε ένα καθοδικό σπινάλ της ελληνικής οικονομίας και το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα να αποκαλυφθούν οι αδυναμίες του ελληνικού Τύπου. Δίχως τη στήριξη της κρατικής διαφήμισης και με τις κυκλοφορίες να βρίσκονται καθημερινά σε έκπτωση ο ελληνικός τύπος δεν είχε ουσιαστικά στηρίγματα.

Δύο από τα πιο σημαντικά συγκροτήματα της χώρας, το Έθνος και ο Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη κατέρρευσαν. Ο τηλεοπτικός σταθμός Alter έκλεισε, ενώ το Mega ένα από τα μεγαλύτερα κανάλια της χώρας βρέθηκε σε δεινή οικονομική κατάσταση.

Η απόφαση της κυβέρνησης Συριζα για τη διεξαγωγή πλειοδοσίας απόκτησης τηλεοπτικής άδειας κατέδειξε τα σοβαρά προβλήματα που κυριαρχούν στο ελληνικό τηλεοπτικό τοπίο. Το επιχειρηματικό μοντέλο παραμένει προβληματικό και η άσκηση επιρροής της δημόσιας σφαίρας της χώρας το νούμερο ένα ζητούμενο για τους ιδιοκτήτες.

το άναρχο τοπίο που παρατηρείται σε ψηφιακό περιβάλλον στο ψηφιακό περιβάλλον βάζει σε κίνδυνο τις επενδυτικές προσπάθειες και τις απόπειρες δημιουργίας υγιών ενημερωτικών μέσων. Οι περισσότεροι ψηφιακοί παίκτες είναι και παραδοσιακοί εκδότες ή κατέχουν και τηλεοπτικούς σταθμούς.

4. Τα στοιχεία των ενημερωτικών μέσων που επιλέχθηκαν

Η επιλογή των μέσων ενημέρωσης στην έρευνά μας έγινε υπό τις ακόλουθες συνθήκες και προϋποθέσεις: η πλειοψηφία των μέσων ενημέρωσης της χώρας βρίσκεται σε μία φάση μετάβασης στην προσπάθειά τους να περάσουμε στην ψηφιακή εποχή. Παρά το γεγονός ότι δεν έχουν αναδειχθεί στην Ελλάδα πολλά και διαφορετικά επιτυχημένα επιχειρηματικά μοντέλα στο χώρο της ενημέρωσης μέσω διαδικτύου, εν τούτοις είναι πολύ οι Έλληνες που επιλέγουν το ίντερνετ για την καθημερινή τους ενημέρωση. Αν και η τηλεόραση παραμένει το μέσο με τη μεγαλύτερη δυνατή απήχηση σε μεγάλα κοινά, το διαδίκτυο κερδίζει συνεχώς έδαφος και αριθμό επισκεπτών.

επιχειρήσαμε να καταγράψουμε ενημερωτικά μέσα τα οποία αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα διαφορετικών κατηγοριών εντύπων, με κριτήρια Σωτήρας που έχουν την επιρροή τους στην κοινωνία, η αναγνωρισιμότητά τους από την Ελληνική κοινωνία, αλλά και το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς.

Λίστα μέσων

ΤΑ ΝΕΑ

Ιστορική εφημερίδα που δημιούργησε όμιλος Λαμπράκη κατέρρευσε και στη συνέχεια αγοράστηκε από τον εφοπλιστή ευάγγελο Μαρινάκη (Alter Egko A. E.). Αποτελεί την εφημερίδα η οποία παραδοσιακά έκανε υψηλές πωλήσεις στο χώρο του κέντρου αλλά και σε αυτό των κεντροαριστερών αναγνωστών. Σήμερα η εφημερίδα καταγράφει χαμηλές πωλήσεις την ώρα που επιχειρεί να απευθυνθεί εκ νέου στο αναγνωστικό κοινό, το οποίο ιδεολογικά ανήκει στο κέντρο χώρο. Ο ιστότοπος της εφημερίδας λειτουργεί θεματικά ανεξάρτητα από την έντυπη έκδοση. Εκδόθηκε για πρώτη φορά στις 28 Μαΐου 1931 με την ονομασία «Τα Νέα της Αθήνας» και το 1995 έλαβε τη σημερινή της ονομασία. φίλοι συγγενή έκδοση με την εφημερίδα «Το Βήμα της Κυριακής», η οποία έχει διακόψει την ημερήσια της και σαββατιάτικη έκδοση και βγαίνουν όλα Κυριακή.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Αυτή η εφημερίδα αποτελεί συνέχεια ενός ιστορικού μέσου. κυκλοφορεί καθημερινά σε όλη την ελληνική επικράτεια. το 2009 η εφημερίδα αποκτήθηκε από την Γιάννα Αγγελοπούλου Δασκαλάκη και μερικούς μήνες αργότερα μεταβιβάστηκε στους Δημήτρη Μπενέκο και Αλ. Σκανάβη. Ξεκίνησε την κυκλοφορία της έχοντας αντικυβερνητικό χαρακτήρα αλλά και δεξιό πολιτικό στίγμα, το οποίο διατηρεί μέχρι και σήμερα.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Είναι μία από τις παλαιότερες ελληνικές εφημερίδες το κεντροδεξιό πολιτικό προσανατολισμό. ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά της είναι η προσήλωση της στο ποιοτικό δημοσιογραφικό περιεχόμενο. Ανήκει στην οικογένεια αλαφούζου πήγαινε πλοιοκτήτες Και αποτελεί κομμάτι του ενημερωτικού ομίλου στον οποίο ανήκουν Επίσης τηλεόραση και το ραδιόφωνο του ΣΚΑΪ, αυτός και ο Μελωδία FM.

EPT

Είναι η κρατική τηλεόραση της χώρας και είναι αυτονόητο γεγονός ότι αποτέλεσε μέρος της έρευνας. το πρόγραμμα της μεταδίδεται από τρία τηλεοπτικά κανάλια Ποιος πέντε παιδικά προγράμματα, 25 sites, WebTV, καθώς και ένα τηλεοπτικό περιοδικό.

ΣΚΑΪ

Πρόκειται για το τηλεοπτικό κανάλι της οικογένειας της εφοπλιστικής οικογένειας του κυρίου Αλαφούζου, η οποία έχει στην κατοχή της και άλλα μέσα όπως την εφημερίδα «Καθημερινή». Ο σταθμός χαρακτηρίζεται από μια δεξιά προσέγγιση και ασκεί πολύ έντονη αντίθεση (προς την κυβέρνηση). Καταγγέλλει τον λαϊκισμό των άλλων μέσων, όμως δεν καταφέρνει ούτε εκείνος να τον αποφύγει στα βίντεό του. Αναδεικνύει συγκεκριμένα πολιτικά και οικονομικά ζητήματα, υποστηρίζοντας το το αυστηρό πρόγραμμα δανεισμού της χώρας, ακόμα και όταν αυτό συνεπάγεται αυστηρά μέτρα λιτότητας προς τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Με αυτή την πολιτική όμως δεν συμφωνεί μεγάλο μέρος των πολιτών.)

Δημοκρατία

Μια σχετικά νέα εφημερίδα η οποία ανήκει στη δεξιά πτέρυγα και απευθύνεται σε αναγνώστες που φλερτάρουν με προσεγγίσεις πιο ακραίων ιδεών, όσον αφορά τον ρόλο του ελληνικό έθνους και θρησκείας. Είναι αρκετά αποκαλυπτική και συχνά χρησιμοποιεί ανάλυση σε βάθος για να τεκμηριώσει ένα άρθρο. Η «Δημοκρατία» είναι μια καθημερινή εφημερίδα που ξεκίνησε να λειτουργεί στις 7 Δεκεμβρίου 2010. Ο Ιωάννης Φιλιππάκης είναι ο εκδότης της. Υπάρχουν και οι εκδόσεις της «Σαββατιάτικης Δημοκρατίας» και «Κυριακάτικης Δημοκρατίας». Στον όμιλο του κυρίου Φιλιππάκη ανήκει η «Δημοκρατία», η «Εστία», η «Espresso» η «Δημοκρατία της Κυριακής» και η «Ορθόδοξη Αλήθεια».

Σύμφωνα με την ίδια την εφημερίδα, η «Δημοκρατία» επικεντρώνεται στον ελληνικό λαό, που κατά τη διάρκεια αυτής της δύσκολης περιόδου προσπαθεί να υπερασπιστεί την τιμή και την αξιοπρέπεια της χώρας του, καθώς και σε όσους αγωνίζονται, έχουν όραμα και ελπίζουν σε μια καλύτερη ζωή. Είναι μια εφημερίδα με αντι συστημικές αξιόπιστες ειδήσεις, με ειλικρινείς αναλύσεις γνώμης και γνώσης, με ξεκάθαρο τρόπο σκέψης, ασυμβίβαστη με τα εθνικά ζητήματα αλλά και στα ζητήματα ηθικής και δημοσίου συμφέροντος. Οι πωλήσεις της εφημερίδας φτάνουν τόσο σε καθημερινή βάση, όσο και στην κυριακάτικη έκδοση τα 9 χιλιάδες φύλλα.

ΕΦΣΥΝ- Εφημερίδα των Συντακτών

Η αριστερή εφημερίδα, η διάδοχος της ιστορικής «Ελευθεροτυπίας» είναι αυτό που δηλώνει το όνομά της. Η εφημερίδα λειτουργεί ως συνεταιρισμός. Όλοι οι εργαζόμενοι στην εφημερίδα λαμβάνουν τις ίδιες απολαβές εκτός από τον διευθυντή, ο οποίος εργάζεται χωρίς να πληρώνεται. Όσον αφορά την πολιτική του θέση, η «ΕΦΣΥΝ» χαρακτηρίζεται ως μια «ριζοσπαστική αριστερή» εφημερίδα.

Από Δευτέρα έως Παρασκευή η εφημερίδα πουλά από 6.500 έως 8.000 φύλλα την ημέρα και είναι η 4η σε αυτόν τον τομέα. Το Σάββατο οι πωλήσεις της φτάνουν από 16.000 έως 20.000 αντίτυπα και πολλές φορές έρχεται δεύτερη ή και πρώτη σε σχέση με τον ανταγωνισμό.

Έχει μια γραμμή που συνδέει την δημοσιογραφία που αποκαλύπτει σκάνδαλα και την πολιτική που ασκεί κριτική υποστήριξης στην αριστερά. Η ΕΦΣΥΝ διαθέτει και ενημερωτικό διαδικτυακό

ιστότοπο με σημαντικό αριθμό επισκεπτών, που φτάνει μέχρι και τους 900.000 μοναδικούς επισκέπτες τον μήνα.

Alpha

Αυτός ο τηλεοπτικός σταθμός σημειώνει μεγάλη επιτυχία τόσο σε ενημέρωση όσο και σε τηλεοπτικά προγράμματα και φαίνεται πως διατηρεί σταθερά υψηλή τηλεθέαση. Μεγάλο μέρος του περιεχομένου των ειδήσεών του, σχετίζεται με σκάνδαλα, καθημερινές ιστορίες και αστυνομικό δελτίο. Η ιδιοκτησία του είναι μια ξεχωριστή περίπτωση, καθώς ανήκε στον Δημήτρη Κοντομηνά, ο οποίος πούλησε το σταθμό σε Γερμανούς επιχειρηματίες, τον ξανααγόρασε και στη συνέχεια τον πούλησε σε άλλον αγοραστή (Βαρδινογιάννης). Στην αρχή της οικονομικής κρίσης ο επιχειρηματίας κατηγορήθηκε ότι έλαβε δάνεια τα οποία δεν μπορούσε να πληρώσει (διαγράφηκαν από την τράπεζα που τα έδωσε) και έτσι εξηγήθηκε σε κάποιο βαθμό η σύνδεση του καναλιού με ισχυρά πολιτικά πρόσωπα.

Η αλήθεια είναι πως ο ιδιοκτήτης του έχει δώσει στο παρελθόν το παράδειγμα ενός παραδοσιακού εκδότη, όσον αφορά τη δημοσιογραφία. Στον όμιλο Κοντομηνά ανήκει και το ραδιόφωνο του Alpha

STAR TV

ανήκει στην οικογένεια εφοπλιστών Βαρδινογιάννη, η οποία για πολλά χρόνια με τον έναν ή τον άλλο τρόπο έχει παρουσία στα κοινά της χώρας. εκτός από την ιδιοκτησία τηλεοπτικού σταθμού Star οικογένεια είχε μετοχές και στο κανάλι Mega. ο σταθμός έχει κυρίως ψυχαγωγικό χαρακτήρα και το κεντρικό τηλεοπτικό δελτίο εστιάζει περισσότερο σε θέματα αστυνομικά και lifestyle και λιγότερο σε πολιτικές ειδήσεις,

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ

Δημιουργός της εν λόγω εφημερίδας ήταν μία αμφιλεγόμενη προσωπικότητα στο χώρο της δημοσιογραφίας, ο Θέμος Αναστασιάδης. Πολύ σύντομα κατάφερε να οδήγησε εφημερίδα και ιστότοπο σε υψηλές πωλήσεις με μάτια με μία δημοσιογραφική προσέγγιση που ενσωμάτωνε στοιχεία κίτρινης κайρός δημοσιογραφίας. σκάνδαλα και εγκλήματα Καθώς επίσης και έντονη λεκτική χαρακτηρισμοί ουσιώδη καθημερινά στο πρωτοσέλιδο του ιστότοπου αλλά και στην κυριακάτικη έκδοση της εφημερίδας.

Στο Ελληνικό σκέλος της πανευρωπαϊκής έρευνας σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της κάθε χώρας προσεγγίζουν υποθέσεις που συνδέονται με ποινικά ζητήματα Θα εξεταστούν κατά σειρά πρώτα η ελληνική νομοθεσία, η οποία καθορίζει το πλαίσιο λειτουργίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης αλλά και τις υποχρεώσεις των δικαστηρίων για την κάλυψη των υποθέσεων, καθώς επίσης και η δημοσιογραφική δεοντολογία η οποία σε κάποιο βαθμό δεσμεύει μέσα και δημοσιογράφους για τη μορφή και το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται συνοπτικά το ελληνικό τοπίο των μέσων ενημέρωσης, οι παθογένειες που αυτό αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, ενώ παρουσιάζονται και τα μέσα από τα οποία έγινε η επιλογή των δημοσιευμάτων που κωδικοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Ημερήσιες εφημερίδες

Printed	Current Edition sales	Sales of Previous Editions	Difference
TA NEA	14.520	13.410	1110
DIMOKRATIA	8.630	7.920	710
ELEYTHEROS TYPOS	7.430	6.940	490
EFSYN	6.290	6.290	0

Κυριακάτικες εφημερίδες

Printed	Current Edition sales	Sales of Previous Edition	Difference
VIMA (TA NEA)	47.180	46.520	660
PROTOTHEMA	46.550	45.100	1450
ELEFTHEROS TYPOS	10.930	9.850	1080
DIMOKRATIA	9.540	14.840	-5300

Τηλεοπτικοί σταθμοί

	Κεντρικό δελτίο	22,6%
	STAR NEWS	15,9%
	SKAI NEWS	14,9%
	Κεντρικό δελτίο	8,4%

1. Μέθοδος αναζήτησης

Μεταφράσαμε και προσαρμόσαμε τις ακόλουθες λέξεις-κλειδιά σε αναζητήσεις, οι οποίες ήταν οι ακόλουθες:

"δίωξη" OR "Αστυνομία" OR "δικαστήριο" OR "δίωξη" OR "ποινική δίωξη" OR "εγκληματική ενέργεια" OR "έγκλημα" OR "έρευνα" OR "δικαστική έρευνα" OR "αστυνομική έρευνα" OR "αρχές" OR "διωκτικές αρχές" OR "αστυνομικές αρχές" OR "δικηγόρος" OR "ύποπτος" OR "κατηγορούμενος" OR "εγκληματική υπόθεση" OR "κατηγορίες" OR "συνελήφθη" OR "σύλληψη" OR "συλλήψεις" OR "κατηγορείται" OR "αδίκημα"

"δίωξη" OR "Αστυνομία" OR "δικαστήριο" OR "δίωξη" OR "ποινική δίωξη" OR "εγκληματική ενέργεια" OR "έγκλημα" OR "έρευνα" OR "δικαστική έρευνα" OR "αστυνομική έρευνα" OR "αρχές" OR "διωκτικές αρχές" OR "αστυνομικές αρχές" OR "δικηγόρος" OR "ύποπτος" OR "κατηγορούμενος" OR "εγκληματική υπόθεση" OR "κατηγορίες" OR "συνελήφθη" OR "σύλληψη" OR "συλλήψεις" OR "κατηγορείται" OR "αδίκημα"

Οι αναζητήσεις ήταν προσαρμοσμένες για κάθε μέσο με την προσθήκη, για παράδειγμα site:kathimerini.gr

Συμπεράσματα

A. Αποτελέσματα γενικών πρακτικών

Ισορροπώντας μεταξύ των νόμων που σκοπεύουν στη διαχείριση αυτών των περιπτώσεων ενδιαφέροντος για το δείγμα είναι πολύ σημαντικό, διότι κάθε φορά φαίνεται ότι είναι ύψιστης σημασίας να λαμβάνονται υπόψη τόσο η κοινοτική όσο και η εθνική νομοθεσία, καθώς και ο Κώδικας Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας. Οι περισσότερες περιπτώσεις που έχουν μελετηθεί ώστε να καταλήξουν σε συμπεράσματα δείχνουν μια καταδίκη «εκ των προτέρων», πριν από τη δίκη, καθώς οι κατηγορίες εναντίον του υποκειμένου βάσει μιας συγκεκριμένης πολιτικής γραμμής, που οφείλονται επίσης στην αστυνομία και τις εισαγγελικές αρχές, καθώς και οι προκαταλήψεις που υπάρχουν σε μια χώρα στην οποία παρατηρείται πτώση αξιών και θεσμών, λόγω της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής κρίσης στην Ελλάδα.

Αυτή η προκατάληψη επηρεάζει άμεσα τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται ένα θέμα και έτσι οι κατηγορίες γίνονται με τη μορφή καταδίκης. Η κοινή γνώμη επηρεάζεται και διαμορφώνει μια συγκεκριμένη άποψη, ενώ οι υπερβολικοί- έντονοι τόνοι τείνουν να δικαιολογούν το ρεπορτάζ ως ζήτημα μεγάλου δημόσιου συμφέροντος, ως αποτέλεσμα μιας δημοσιότητας που εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

Από την άλλη, οι επιθετικοί προσδιορισμοί και οι υψηλοί τόνοι με σοβαρές εκφράσεις δεν περιορίζονται μέσω ενός αυτορρυθμιζόμενου κώδικα στα ΜΜΕ. Ένα κρίσιμο συμπέρασμα το οποίο πρέπει να ερευνηθεί θα ήταν, εάν κατά τη διαδικασία υπολογισμού μεταξύ των νόμων, η δημοσιογραφία μπορεί να προδικάσει τους κατηγορούμενους ή όχι. Είναι αυτονόητο ότι οι νόμοι υπερισχύουν και δεν υπάρχει άλλο πλαίσιο που θα μπορούσε να συμβάλει στην ισορροπία μεταξύ νόμου και ελευθερίας της έκφρασης σχετικά με σημαντικές ποινικές υποθέσεις, ενώ οι δημοσιογράφοι και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σπεύδουν να χρησιμοποιήσουν υψηλούς τόνους, τροφοδοτούμενοι από προκαταλήψεις, για να καθορίσουν την απάντηση στο ερώτημα εάν η δημοσίευση είναι προς το δημόσιο συμφέρον. Κάνουν μια υπόθεση τόσο σημαντική, ώστε να επιτρέπεται η αποκάλυψη του κατηγορούμενου και έτσι να δικαιολογήσουν το δικαίωμα στην έρευνα και τη δημοσίευση.

Τέλος, σημειώθηκε ότι η απαραίτητη παρακολούθηση και γνωστοποίηση των υποθέσεων δεν υπάρχει πάντα και ως εκ τούτου η απαλλαγή ή ακόμη και η τροποποίηση των κατηγοριών δεν θεωρούνται σημαντικά νέα σε θέματα μείζονος κοινωνικού ενδιαφέροντος όπως στις πρωτότυπες προδικαστικές δημοσιεύσεις .

Εάν θέλουμε να εξετάσουμε προσεκτικά τα πορίσματα της διαδικασίας κωδικοποίησης, θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε μερικές από τις κακές πρακτικές που έγιναν με τη μεγαλύτερη συχνότητα. Αυτά είναι τα εξής:

- ο χαρακτήρας, η αξιοπιστία ή η φήμη ενός κατηγορουμένου ή ενός προσώπου ή οντότητας που έχει αναγνωριστεί δημόσια στο πλαίσιο ποινικής έρευνας ή η φυλή, εθνότητα, θρησκεία ή γενετήσιος προσανατολισμός ενός τέτοιου προσώπου, εκτός εάν οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες ώστε να συλληφθεί ένας ύποπτος ή φυγόδικος - (94%)
- την εκτέλεση ή τα αποτελέσματα οποιωνδήποτε εξετάσεων ή η άρνηση ή μη υποβολή σε εξέταση ή δοκιμασία από εναγόμενο ή από πρόσωπο ή οντότητα που έχει αναγνωριστεί δημόσια στο πλαίσιο ποινικής έρευνας (30%).
- την ύπαρξη ή το περιεχόμενο οποιασδήποτε εξομολόγησης, αποδοχής ή δήλωσης που δόθηκε από εναγόμενο ή πρόσωπο ή οντότητα που έχει αναγνωριστεί δημόσια στο πλαίσιο ποινικής έρευνας ή από την άρνηση ή την αποτυχία του εν λόγω προσώπου να προβεί σε δήλωση - (22) %
- Η ταυτότητα, η φυλή, η εθνικότητα, η πίστη, η θρησκεία ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η αναμενόμενη μαρτυρία, το ποινικό μητρώο, ο χαρακτήρας, η φήμη ή η αξιοπιστία των μελλοντικών μαρτύρων εκτός του θύματος και η φυλή, εθνικότητα, θρήσκευμα, μαρτυρία, ποινικό μητρώο, χαρακτήρας, φήμη ή αξιοπιστία του θύματος (27%)
- Αντιπροσώπευση υπόπτων ή κατηγορουμένων ως ένοχων με τη χρήση μέτρων σωματικών περιορισμών (για παράδειγμα: χειροπέδες, κλουβιά, ή άλλα περιοριστικά μέσα, γυάλινο κουτί κλπ) 20%
- "Τεκμήριο αθωότητας" που αναφέρεται κατά την κάλυψη από τα ΜΜΕ - (27%)
- Δημόσιες δηλώσεις δημόσιων αρχών που αναφέρονται στον ύποπτο ή κατηγορούμενο ως ένοχο μέχρις ότου η ενοχή αποδειχθεί σύμφωνα με το νόμο (40%).
- το προηγούμενο ποινικό μητρώο εναγόμενου ή προσώπου ή οντότητας που έχει αναγνωριστεί δημόσια στο πλαίσιο ποινικής έρευνας (20%)

A. Πολιτικές προκαταλήψεις

Τα άρθρα, που περιλαμβάνουν πολιτικούς, οι οποίοι έχουν νομικά ζητήματα να αντιμετωπίσουν φαίνεται να είναι μια ξεχωριστή κατηγορία. Αυτές οι περιπτώσεις αντιμετωπίζονται με βασικό κριτήριο τον πολιτικό προσανατολισμό που εξυπηρετεί το κάθε μέσο. Εάν ο πολιτικός που εμφανίζεται στο άρθρο είναι αντίθετος στην πολιτική του μέσου, τότε σαφώς το άρθρο είναι υπέρ της καταδίκης του. Αυτή η θέση αντιστρέφεται όταν η εφημερίδα, ο τηλεοπτικός σταθμός ή η ιστοσελίδα, βρίσκεται στην ίδια πολιτική πλευρά με το αναφερόμενο πρόσωπο.

Επίσης, σε περίπτωση πολιτικής τοποθέτησης, η οποία αφορούσε τη δίκη δύο ατόμων που κατηγορούνταν για συμμετοχή σε «τρομοκρατική οργάνωση», είχαμε την προσωπική άποψη του εισαγγελέα ως προς την ενοχή ή την αθωότητά τους. Σε αυτή τη συγκεκριμένη υπόθεση, εντοπίσαμε επίσης την παραβίαση της υποχρέωσης να μην αναφέρονται οι κατηγορούμενοι ή οι φερόμενοι ως ένοχοι.

Αποτελέσματα κακών πρακτικών

Τίτλοι Clickbait:

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, και ειδικά οι ιστοσελίδες, συχνά υπερβάλλουν όσον αφορά τα αρνητικά νέα και ιδιαίτερα στους τίτλους των άρθρων. Οι τίτλοι και τα «εξώφυλλα» προειδοποιούν για καταστροφές και υποδεικνύουν ενόχους προτού ολοκληρωθεί οποιαδήποτε δίκη - μερικές φορές ακόμα και πριν από τη δημοσιοποίηση των επίσημων εξετάσεων της

αστυνομίας. Το 90% των μέσων (από το δείγμα που συλλέξαμε) χρησιμοποιούσαν clickbait τίτλους. Ειδικότερα:

Σε υποθέσεις «Εγκλημάτων κατά της ανθρώπινης Ζωής και Υγείας», η κάλυψη των MMM τείνει να επικεντρώνεται στην πλευρά της ψυχαγωγίας και όχι της ενημέρωσης.

Σε υποθέσεις «Αδικημάτων εις βάρος ανθρώπινης περιουσίας» οι τίτλοι και οι επικεφαλίδες των MMM επικεντρώνονται στα θύματα και όχι στην είδηση.

Σε υποθέσεις «Αδικημάτων κατά της προσωπικής Ελευθερίας» τα MMM χρησιμοποιούν συχνά «σκληρές» λέξεις που δεν σχετίζονται με το περιεχόμενο της είδησης

Σε υποθέσεις «Ποινικών αδικημάτων κατά της Υγείας» οι τίτλοι των MMM συχνά αφορούν τη φήμη του θύματος ή του δράστη.

Rewriting:

Η μαζική αναπαραγωγή και λογοκλοπή αποτελούν συνηθισμένη πρακτική στην κάλυψη των ποινικών υποθέσεων. Από τη στιγμή που γράφεται ένα άρθρο σχετικά με μια ποινική υπόθεση, το οικοσύστημα των ιντερνετικών μέσων αναπαράγουν το ίδιο κείμενο και περιεχόμενο με clickbait τίτλους και χωρίς διασταύρωση των πληροφοριών.

Στο δείγμα μας παρατηρήσαμε τον ίδιο τρόπο γραφής και ίδιες ακριβώς προτάσεις. Πέρα από την ανηθικότητα της όλης υπόθεσης, οι συνέπειες είναι πολύ πιο σοβαρές. Η έλλειψη πιστώσεων (credits), οι άγνωστες πηγές και η αβεβαιότητα των πληροφοριών που διαβάζουμε είναι μερικοί από τους κινδύνους και τις απειλές που αντιμετωπίζουν τα ΜΜΕ.

Αντιπροσωπευτικός χαρακτήρας:

Πολλές περιπτώσεις είναι προκατειλημμένες. Τα ΜΜΕ είναι υποχρεωμένα να συμπεριλαμβάνουν του ισχυρισμού του ενόχου και να καλύπτουν όλες τις πλευρές. Τα μέσα σε ποσοστό 80% (από το δείγμα) υποδεικνύουν την ενοχή κάποιου ονόματος, πριν από οποιαδήποτε δίκη ή απόδειξη. Η κάλυψη των ΜΜΜ βασίζονταν σε τυχαίες συνεντεύξεις -ειδικά όταν πρόκειται για «Εγκλήματα κατά της ανθρώπινης Ζωής»- και ο αναγνώστης δεν παίρνει καμία πληροφορία σχετικά με τον δράστη. Ακόμα και σε περιπτώσεις που η καταγραφή ενός φόνου είναι πλήρης, τα μέσα αποφεύγουν να αναφέρουν οποιαδήποτε πληροφορία για το γεγονός και επικεντρώνονται στο θύμα.

Πηγές

Τα μέσα αναφέρονται σε άγνωστες πηγές ή δεν αναφέρουν πώς ακριβώς αποκτούν τις πληροφορίες τους. Μια πολύ κοινή φράση που διαβάζουμε στις υποθέσεις «Εγκλημάτων κατά της ανθρώπινης Ζωής» είναι: «Οι πληροφορίες της αστυνομίας αναφέρουν..» χωρίς να υπάρχει καμία επίσημη αναφορά ή δήλωση.

Περιπτώσεις που υπάρχουν πληροφορίες πριν από τη δίκη

Τα άρθρα, ειδικά στο Διαδίκτυο, περιλαμβάνουν πληροφορίες και υποδεικνύουν το δράστη πριν από τη δίκη. Επιπλέον, το τεκμήριο της αθωότητας δεν τηρείται από τους δημοσιογράφους.

Πολιτική

Σε περιπτώσεις που περιλαμβάνουν πολιτικά κόμματα ή δράσεις ακτιβιστών εναντίον του εκάστοτε πρωθυπουργού, τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης είναι προκατειλημμένα. Σύμφωνα με την έρευνά μας, τα ΜΜΜ είναι αρνητικά προς τους αριστερούς και ακροαριστερούς ακτιβιστές και δεν καλύπτουν τα γεγονότα με αναλυτικά στοιχεία.

Β. Στατιστικά συμπεράσματα

Υπερβολικές αφηγήσεις:

Τηλεόραση: Σε ποσοστό 85% - Υπερβολικές αφηγήσεις κατά του κατηγορουμένου
Ιστότοποι: Σε ποσοστό 80% - Υπερβολικοί τίτλοι (για εντυπώσεις και θεάσεις σελίδας)
Έντυπος Τύπος: Σε ποσοστό 60% - Υπερβολικές περιγραφές των ποινικών υποθέσεων / Εστίαση στο συμβάν και όχι στις πληροφορίες

Πολιτική προκατάληψη:

Τηλεόραση: Σε ποσοστό 65% η κάλυψη των καναλιών ακολουθεί μια πολιτική γραμμή όταν πρόκειται για υποθέσεις που αφορούν ένα πολιτικό κόμμα
Ιστότοποι: Σε ποσοστό 87% ακολουθούν πολιτική γραμμή
Έντυπος Τύπος: Σε ποσοστό 90% τα μέσα ακολουθούν πολιτική γραμμή, χρησιμοποιούν ονόματα και μιλούν αρνητικά έναντι του κατηγορουμένου

Προτάσεις για νέες πρακτικές

Οι δημοσιογράφοι οφείλουν
να κρατούν ουδέτερη στάση
να αναφέρουν τις πηγές τους
να αναφέρουν τους ισχυρισμούς των κατηγορουμένων
να σέβονται το τεκμήριο της αθωότητας
να χρησιμοποιούν σωστό λεξιλόγιο και πληροφορίες

Γ. Η έρευνα αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η συνεχής εκπαίδευση των δημοσιογράφων και των δικηγόρων που ασχολούνται με δημοσιογραφικά θέματα γενικά και ειδικότερα μέσω σεμιναρίων που παρουσιάζουν εκτενώς καθοδήγηση και περιπτωσιολογικές μελέτες (case studies) σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των ανθρώπων που δέχονται συγκεκριμένες κατηγορίες είναι ο μόνος τρόπος για να εφαρμόζεται σωστά η δημοσιογραφική δεοντολογία.

Αυτή η διαδικασία θα κάνει τον Σολώνα τον Αθηναίο, ο οποίος είπε: «Κάθε μέρα που μεγαλώνω, μαθαίνω και κάτι καινούργιο», γνωστό στους δημοσιογράφους της Ευρώπης.

References

- Anagnostopoulos Criminal Law & Litigation, 2016, The official guide to Greek Law, Nomiki Vivliothiki, https://iag.gr/law/wp-content/uploads/2016/06/Greek-law-Digest-Offprint_Anagnostopoulos-Criminal-Law-Litigation.pdf

- Official Journal of the European Union, 9 March 2016, DIRECTIVE (EU) 2016/343 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0343&from=EN>
- European Court of Human Rights (1994), European Convention of Human Rights, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf